

Kraški relief

- Kraški relief nastane na **apnencu in dolomitu**, ki se razkrajata zaradi **korozije**. Kraški relief je že po izgledu povsem drugačen od rečnega, saj na kraškem površju skoraj ni rečnih tokov in oblik, ki jih ustvarjajo reke (rečne doline, akumulacijske ravnine,...).
- ✓ Pokrajina med Vipavsko dolino in Tržaškim zalivom se imenuje **Kras**, to ime pa se je uveljavilo kot **mednarodno veljavno** ime za takšen (kraški) tip reliefa.
- Korozija ali kemično preperevanje (raztapljanje apnenca) je proces, ko voda veže CO₂ in nastane **ogljikova kislina**, ki nato **raztaplja apnenec**.
- ✓ Raztapljanje je močnejše:
  - če je apnenec bolj čist
  - če je apnenec pokrit s prstjo, voda dobi več CO₂, kot na golem krasu
  - če je podnebje bolj toplo.
- Z raztapljanjem apnenca nastajajo **kraški pojavi, na površju in v podzemlju**.
- ✓ Reke, ki tečejo s kraškega sveta, nosijo apnenec, ki se (npr. na rečnih brzicah in naravnih pregradah) izloča v obliki **lehnjaka** ali **travertina**.
  - ✓ V kraških jamah se apnenec iz vode ponovno izloči in nastane **sig**, ki tvori kapnike.
- Površinski kraški pojavi so predvsem različne korozijske oblike na površju:
  - ✓ **vrtače** so značilne tvorbe z lijakasto obliko; udorne vrtače ali **koliševke, kotlički**;
  - ✓ **kraška polja** nastanejo na nepropustni (dolomitni) podlagi; so obdana z višjimi kraškimi planotami; imajo površinski rečni tok, ki ima na eni stani polja **kraški izvir**, na drugem koncu polja pa **ponikve**, požiralnik, ponor.Kraška polja so lahko del leta preplavljena z vodo – **presihajoča jezera**.
- ✓ *Poglej primer Planinskega polja, skiciraj ga in pojasni pretok vode na njem.*
- Podzemeljski kraški pojavi nastanejo ob koroziji in akumulaciji v podzemlju. S korozijo v navpičnih razpokah nastanejo **brezna**, v vodoravni legi pa **podzemne jame**. Z izločanjem(akumulacijo) apnenca iz vode nastanejo v jamah **kapniške tvorbe**.
  - ✓ *Imenuj in skiciraj kapniške tvorbe v kraškem podzemlju.*
  - ✓ *Imenuj vsaj dve brezni v Sloveniji, vsaj tri kraške jame. Koliko jam so pri nas odkrili?*
  - ✓ *Ali ve, kako rastejo kapniki?*
- Vrste krasa pri nas in v svetu: globoki ali popolni – plitvi ali nepopolni; nižinski – visokogorski; goli – pokriti. Tropski (stožčasti) kras.
  - ✓ *Pojasni našete pojme o vrstah krasa.*
- Gospodarski pomen krasa:
Rodovitnost tal – **delane vrtače**; pašna področja in ponovno pogozden svet;
Oskrba z vodo – veliko vode v podzemlju, na površju pa so včasih uporabljali kapnico;
Problem onesnaženja voda na krasu- podzemno pretakanje, ki človeku ni vidno.
Pomen krasa za turistično dejavnost v Sloveniji.
  - ✓ *Opiši primere gospodarske izrabe krasa v Sloveniji, kjer kraške pojave najdemo na več kot 40% površja.*